Załącznik
do Uchwały Nr XXI/185/2013
Rady Powiatu w Hrubieszowie
z dnia 14 marca 2013 r.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2013-2016

Hrubieszów 2013 r.

Spis treści:

Wstęp

I. Założenia ogólne programu 3

II. Charakterystyka osób niepełnosprawnych 5

III. Osoby niepełnosprawne w Powiecie Hrubieszowskim 7

IV. Przyczyny niepełnosprawności – analiza danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Hrubieszowie w latach 2010-2012 7

V. Struktura osób niepełnosprawnych w latach 2009-2011 – Powiat Hrubieszowski. 11

VI. Cele programu..... 17

VII. Podsumowanie..... 20

Wstęp

W powszechnym mniemaniu osoba niepełnosprawna kojarzy się z wózkiem inwalidzkim. Przyjmując taki punkt widzenia, pomija się osoby poruszające się za pomocą balkoników, lasek, osoby z dysfunkcją wzroku lub słuchu, cierpiące na częściową, lub całkowitą utratę głosu, artretyzm, astmę lub dolegliwości sercowe oraz ludzi starszych, którzy ze względu na wiek mają ograniczoną sprawność ruchową. Dla osób tych pozornie zwykłe czynności dnia codziennego urastają do rangi problemu, uniemożliwiając normalne funkcjonowanie i zespolenie ze społeczeństwem. Osoby z niepełnosprawnością są jedną z najbardziej zmarginalizowanych grup w społeczeństwie. Ciągle doświadczają dużych barier w dostępie do różnych dziedzin życia społecznego, a istniejące bariery środowiskowe często stanowią większą przeszkodę w społecznej partycypacji niż ich funkcjonalne ograniczenia. W życiu każdego człowieka pojawiają się momenty mniejszych lub większych możliwości czy też ograniczeń fizycznych. To, co obecnie jest dla nas łatwo dostępne, za kilka lat może być barierą nie do pokonania.

Duża liczba osób niepełnosprawnych w powiecie hrubieszowskim powoduje konieczność podjęcia kompleksowych działań, mających na celu zapewnienie warunków do pełnego i na miarę możliwości samodzielnego funkcjonowania we wszystkich sferach życia, zarówno na poziomie indywidualnym, jak i społecznym.

Osoby niepełnosprawne posiadają potrzeby takie same, jak osoby sprawne, dlatego też winny być one zaspokajane na poziomie adekwatnym dla całej społeczności. Grupa ta wymaga jednak objęcia dodatkowymi działaniami kompensującymi negatywne zjawiska towarzyszące niepełnosprawności, a także pomocy i wsparcia ze strony innych, w szczególności ze strony rodzin, grup wsparcia, jak również odpowiednich służb samorządowych z obszaru: zdrowia, edukacji, pomocy społecznej i zatrudnienia.

Poprawie warunków życia społecznego osób niepełnosprawnych, a tym samym zapewnieniu pełniejszej integracji ze społecznością lokalną ma służyć niniejszy Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2013-2016.

I. Założenia ogólne programu

Zgodnie z kierunkiem zmian w obszarze polityki społecznej w Programie położony jest nacisk na wspieranie działań mających na celu usamodzielnienie i aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych, działania na rzecz podniesienia ich poziomu wykształcenia, rozszerzenia współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz organami administracji publicznej w zakresie odpowiadającym zadaniom tych organów.

Program wskazuje na konieczność realizacji praw osób niepełnosprawnych, poprzez zapewnienie im dostępu, w szczególności do rehabilitacji, edukacji, możliwości podnoszenia kwalifikacji i rozwoju zawodowego.

Potrzeby ludzi niepełnosprawnych są coraz częściej dostrzegane i analizowane. Niestety, osoby niepełnosprawne w dalszym ciągu borykają się z licznymi barierami i ograniczeniami. Stworzenie możliwości ich pełnoprawnego uczestnictwa w życiu społecznym jest wciąż aktualnym wyzwaniem dla instytucji i organizacji funkcjonujących w obszarze polityki społecznej. Najpilniejszym wyzwaniem następnych lat powinny stać się promocja i wdrażanie form wsparcia ukierunkowanych na aktywizowanie niepełnosprawnych i poprawę warunków ich życia, przy jednoczesnym zapewnieniu właściwego wsparcia i odpowiedniego poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych.

Szczególnej wagi nabiera problem umożliwienia osobom niepełnosprawnym osiągnięcia odpowiedniego poziomu wykształcenia, kwalifikacji, rozwoju zawodowego oraz otrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia, zgodnie z ich możliwościami psychofizycznymi oraz kwalifikacjami zawodowymi. Odbywa się to głównie poprzez ułatwienie im korzystania z różnych form aktywizacji zawodowej (poradnictwa zawodowego, szkoleń zawodowych, pośrednictwa pracy). Jedynie dobrze wykształcony, świadomy swoich praw i możliwości niepełnosprawny obywatel może dążyć do usamodzielnienia, podniesienia standardu życia, realizacji planów osobistych i ambicji zawodowych.

Istotne jest także udoskonalenie systemu pracy z niepełnosprawnymi dziećmi i młodzieżą poprzez rozwój różnorodnych form wsparcia środowiskowego oraz ograniczanie skutków niepełnosprawności poprzez promocję działań profilaktycznych, podnoszenie poziomu wiedzy i zwiększenie dostępności usług, diagnostyki, rehabilitacji.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest dokumentem służącym realizacji lokalnej polityki społecznej.

Zgodnie z art. 35 a ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm.) do zadań powiatu należy m.in. opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:

1) rehabilitacji społecznej,
2) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
3) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych ma za zadanie ukierunkować i skoordynować działania, jakie mają być realizowane w tej dziedzinie w Powiecie Hrubieszowskim.

Program skierowany jest do niepełnosprawnych mieszkańców powiatu hrubieszowskiego, rodziny i otoczenia osób niepełnosprawnych, przedstawicieli organizacji pozarządowych, instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Opracowany program jest zgodny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Hrubieszowskiego.

Program ten stanowi podstawę do aplikowania o środki finansowe na realizację działań na rzecz osób niepełnosprawnych, ich integracji oraz aktywizacji zawodowej i społecznej z budżetu państwa, budżetów samorządów, środków PFRON oraz środków Europejskiego Funduszu Społecznego i innych źródeł.

II. Charakterystyka osób niepełnosprawnych

Niepełnosprawność to pojęcie, które obejmuje różne ograniczenia funkcjonalne jednostek ludzkich w każdym społeczeństwie, wynikające z uszkodzenia zdolności wykonywania jakiejś czynności w sposób uważany za normalny, typowy dla życia ludzkiego. Ograniczenia te mogą mieć charakter stały lub przejściowy, całkowity lub częściowy, mogą dotyczyć sfery sensorycznej, fizycznej i psychicznej.

Niepełnosprawność jest pojęciem szerokim, skupiającym różne jej stany i rodzaje. Dlatego trudno ją zdefiniować. Definicja niepełnosprawności jest jednak konieczna ze względów profilaktycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych. Daną niepełnosprawność potrzeba określić, zakwalifikować, aby działać w kierunku doprowadzenia osoby niepełnosprawnej do możliwej sprawności. Do opracowania Programu przyjęto dwie definicje:

1) zawartą w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych, która mówi, że: *niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę, oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowym;*
2) zawartą w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych określającą *osoby niepełnosprawne jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeżeli uzyskały odpowiednie orzeczenie*.

Zgodnie z Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych przyjętą w dniu 01.08.1997 r. Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, osoby niepełnosprawne na równi z innymi mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. Oznacza to w szczególności prawo do:

1) dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym;
2) dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny;
3) dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną;
4) nauki w szkołach wspólnie ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej;

5) pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych;
6) pracy na otwartym rynku zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga – prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych;
7) zabezpieczenia społecznego uwzgledniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym;
8) życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym:
   a) dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej,
   b) swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu,
   c) dostępu do informacji,
   d) możliwość komunikacji międzyludzkiej;
9) posiadania samorządowej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych;
10) pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce, odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

Ze względu na uwarunkowania dotyczące ograniczeń i możliwości osób niepełnosprawnych można wyróżnić:

1) osoby z niepełnosprawnością sensoryczną, do których zalicza się: osoby niewidome i słabowidzące, osoby niesłyszące i słabosłyszące, osoby głuchoniewidome;
2) osoby z niepełnosprawnością fizyczną obejmującą: osoby z uszkodzonym narządem ruchu, osoby z przewlekłymi schorzeniami narządów wewnętrznych;
3) osoby z niepełnosprawnością psychiczną, u których stwierdzono lekki, umiarkowany, znaczny stopień niepełnosprawności; osoby z niepełnosprawnością psychiczną to także: osoby umysłowo upośledzone z niesprawnością intelektualną, osoby psychicznie chore z zaburzeniami osobowości i zachowania;
4) osoby z niepełnosprawnością złożoną, dotknięte więcej niż jednym rodzajem niepełnosprawności.

Osoby niepełnosprawne w Powiecie Hrubieszowskim

W kraju nie funkcjonuje żaden system, który na bieżąco określałby liczbę osób niepełnosprawnych. Dane dotyczące osób niepełnosprawnych są wielkościami szacunkowymi, a ich struktura opiera się na ostatnim przeprowadzonym powszechnym spisie ludności, który odbył się w 2002 roku.

Jak wykazał przeprowadzony w 2002 roku powszechny spis ludności, w powiecie hrubieszowskim była znaczna liczba osób niepełnosprawnych, która wynosiła 14 430 osób, co dawało 20% w stosunku do ogółu ludności powiatu.

Tabela Nr 1.

Osoby niepełnosprawne według płci i miejsca zamieszkania

Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasto			Wieś		
			Razem	Mężczyźni	Kobiety	Razem	Mężczyźni	Kobiety
14 430	6 620	7 810	3 388	1 585	1 803	11 042	5 035	6 007

Źródło: Urząd Statystyczny w Lublinie 2002 rok

Jak wynika z danych zamieszczonych w tabeli nr 1, ponad 3/4 osób niepełnosprawnych powiatu hrubieszowskiego to mieszkańcy wsi (76,5%), natomiast pozostała niecała 1/4 (23,4%) to mieszkańcy miasta. W populacji osób niepełnosprawnych przeważają kobiety, stanowią one 54% ogółu osób niepełnosprawnych w naszym powiecie.

III. Przyczyny niepełnosprawności – analiza danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Hrubieszowie w latach 2010-2012

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności Hrubieszowie orzeka na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego albo, za ich zgodą, na wniosek ośrodka pomocy społecznej, w sprawie niepełnosprawności osób do 16 roku życia i stopnia niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia.

Ogółem do Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w 2012 roku wpłynęło 1308 wniosków (w 2010 r. 1 272 wniosków, w 2011 r. 1 439 wniosków), w tym:

- 1159 wniosków o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16-tego roku życia (w 2010 r. 1 090 wniosków, w 2011 r. 1 258 wniosków),
- 149 wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dla osób poniżej 16-tego roku życia (w 2010 r. 182 wniosków, w 2011 r. 181 wniosków).

W 2012 roku składy orzekające wydały 1 191 orzeczenia (w 2010 r. 1 124 orzeczeń, w 2011 r. 1 229 orzeczeń), w tym:

- 1 069 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16-tego roku życia (w 2010 r. 978 orzeczeń, w 2011 r. 1 096 orzeczeń),
- 122 orzeczenia o niepełnosprawności dla osób poniżej 16-tego roku życia (w 2010 r. 146 orzeczeń, w 2011 r. 133 orzeczeń).

W 2012 roku zostało wydanych ogółem 307 legitymacji osób niepełnosprawnych (w 2010 r. 241; w 2011 r. 276).

Poniżej w sposób tabelaryczny ujęto ilość wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Hrubieszowie od 2010 do 2012 roku według przyczyny niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia.

Tabela Nr 2.

Liczba wydanych orzeczeń dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia

Lp.	Przyczyna niepełnosprawności	2010				2011				2012			
		Stopnie niepełnosprawności			Razem	Stopnie niepełnosprawności			Razem	Stopnie niepełnosprawności			Razem
		Znaczny	Umiarkowany	Lekki		Znaczny	Umiarkowany	Lekki		Znaczny	Umiarkowany	Lekki	
1	**Upośledzenie umysłowe**	9	25	0	34	9	21	0	30	7	34	1	42
2	**Choroby psychiczne**	21	26	18	65	29	57	16	102	15	37	23	75
3	**Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu**	2	3	34	39	6	4	22	32	9	6	30	45
4	**Choroby narządu wzroku**	12	34	7	53	11	21	4	36	5	16	4	25
5	**Upośledzenie narządy ruchu**	30	85	49	164	45	125	38	208	50	121	51	222
6	**Epilepsja**	0	7	8	15	0	6	4	10	1	6	1	8
7	**Choroby układu oddechowego i krążenia**	53	97	72	222	63	106	71	240	61	150	91	302
8	**Choroby układu pokarmowego**	13	6	6	25	18	5	6	29	10	8	8	26
9	**Choroby układu moczowo-płciowego**	21	9	5	35	11	5	2	18	15	10	6	31
10	**Choroby neurologiczne**	89	88	80	257	125	81	96	302	78	79	62	219
11	**Inne w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego**	17	28	21	66	29	40	20	89	20	31	21	72
12	**Całościowe zaburzenia rozwojowe**	1	2	0	3	0	0	0	0	2	0	0	2
	Razem	**268**	**410**	**300**	**978**	**346**	**471**	**279**	**1096**	**273**	**498**	**298**	**1069**

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Hrubieszowie

Z analizy danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że najwięcej orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia, zarówno w 2010, 2011 jak i 2012 roku, zostało wydanych ze względu na choroby neurologiczne, choroby układów oddechowych i krążenia, dysfunkcje narządu ruchu oraz choroby psychiczne. Osoby te potrzebują najwięcej wsparcia i opieki. Z przedstawionych danych wynika, że najwięcej orzeczeń wydano z umiarkowanym i lekkim stopniem niepełnosprawności.

Tabela Nr 3.

Liczba wydanych orzeczeń dla osób niepełnosprawnych przed 16 rokiem życia

Lp.	Przyczyna niepełnosprawności	2010	2011	2012
1	**Upośledzenie umysłowe**	16	19	8
2	**Choroby psychiczne**	15	15	18
3	**Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu**	8	12	4
4	**Choroby narządu wzroku**	5	6	12
5	**Upośledzenie narządy ruchu**	12	16	9
6	**Epilepsja**	11	9	3
7	**Choroby układu oddechowego i krążenia**	25	7	16
8	**Choroby układu pokarmowego**	0	3	3
9	**Choroby układu moczowo-płciowego**	10	6	7
10	**Choroby neurologiczne**	25	29	13
11	**Inne w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego**	11	4	9
12	**Całościowe zaburzenia rozwojowe**	8	7	20
	Razem	**146**	**133**	**122**

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Hrubieszowie

Z przestawionych powyżej danych wynika, że u osób niepełnosprawnych przed 16 rokiem życia Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności najwięcej orzeczeń wydał ze względu na choroby neurologiczne, choroby układu oddechowego i krążenia, choroby psychiczne. Jednocześnie należy zaznaczyć, że liczba wydawanych orzeczeń dla osób niepełnosprawnych poniżej 16 roku z roku na rok maleje.

IV. Struktura osób niepełnosprawnych w latach 2009-2011 – Powiat Hrubieszowski

Osoby niepełnosprawne znajdują się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. Wynika to głównie z dysfunkcji zdrowotnych ograniczających sprawność psychiczną i fizyczną. Ponadto, zainteresowani podjęciem pracy, często posiadają niewystraczające wykształcenie bądź zbyt niskie kwalifikacje zawodowe. Bierność osób niepełnosprawnych, niska samoocena, nieznajomość rynku pracy, obawy wynikające z niskich umiejętności zawodowych i społecznych zniechęcają do poszukiwania pracy i poprawy swojej sytuacji życiowej.

Poniżej w sposób tabelaryczny ujęto liczbę osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Hrubieszowie w latach 2009-2011, jako osoby bezrobotne oraz poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu.

Tabela Nr 4.
Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Hrubieszowie

Lata	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych		Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu		Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych ogółem	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
2009	61	81	42	68	103	149
2010	64	84	42	76	106	160
2011	56	90	48	72	104	162

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie

W ogólnej populacji osób niepełnosprawnych bezrobotnych jak i poszukujących pracy, jak ukazują dane od kilku lat dominują mężczyźni i z roku na rok przybywa ich co raz więcej.

Tabela Nr 5.
Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych ze względu na miejsce zamieszkania

Lata	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych		Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu	
	Miasto	Wieś	Miasto	Wieś
2009	72	70	36	74
2010	71	77	41	77
2011	65	81	37	83

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie

Jak wynika z danych zamieszczonych w tabeli nr 5, ponad połowa osób niepełnosprawnych bezrobotnych oraz około 2/3 poszukujących pracy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Hrubieszowie to mieszkańcy wsi, natomiast pozostała liczba to mieszkańcy miasta.

Tabela Nr 6.
Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych według poziomu wykształcenia

Wykształcenie	2009	2010	2011
Wyższe	9	11	12
Policealne i średnie zawodowe	28	26	26
Średnie ogólnokształcące	12	20	14
Zasadnicze zawodowe	43	40	51
Gimnazjalne i podstawowe	50	51	43

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie

Osoby niepełnosprawne bezrobotne pozostające w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Hrubieszowie charakteryzują się niskim poziomem wykształcenia. Większość osób niepełnosprawnych posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe, gimnazjalne oraz niższe. Odpowiednio kolejno, to grupa osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, następnie z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. Wyższe wykształcenie, w stosunku

do wszystkich osób niepełnosprawnych bezrobotnych, posiadało odpowiednio tylko w 2009 roku – 6%, w roku 2010 – 7%, a w roku 2011-8% osób.

Tabela Nr 7.
Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu według poziomu wykształcenia

Wykształcenie	2009	2010	2011
Wyższe	4	5	8
Policealne i średnie zawodowe	13	17	13
Średnie ogólnokształcące	5	5	3
Zasadnicze zawodowe	26	27	37
Gimnazjalne i podstawowe	62	64	59

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie

Osoby niepełnosprawne poszukujące pracy pozostające w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Hrubieszowie charakteryzują się także niskim poziomem wykształcenia. Większość osób niepełnosprawnych posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe, gimnazjalne oraz niższe.

Tabela Nr 8.
Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych według stażu pracy

Staż pracy	2009	2010	2011
bez stażu	35	28	36
do 1 roku	23	23	14
1-5 lat	19	29	31
5-10 lat	21	21	19
10-20 lat	28	32	25
20-30 lat	12	13	17
30 lat i więcej	4	2	4

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie

Według danych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, że ze względu na staż pracy nie ma wiodącej grupy osób niepełnosprawnych bezrobotnych, a jedynie najmniej takich osób jest ze stażem pracy powyżej 20 lat i powyżej 30 lat.

Tabela Nr 9.

Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu według stażu pracy

Staż pracy	2009	2010	2011
bez stażu	96	105	100
do 1 roku	5	5	9
1-5 lat	2	0	2
5-10 lat	3	3	2
10-20 lat	2	3	5
20-30 lat	1	1	1
30 lat i więcej	1	1	1

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie

Według danych zamieszczonych w powyższej tabeli wynika, że największą ilość osób niepełnosprawnych poszukujących pracy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Hrubieszowie stanowią osoby bez stażu pracy, odpowiednio 87% w 2009 roku, 89% w 2012 roku i 83% w 2011 roku.

Tabela Nr 10.
Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych według stopnia niepełnosprawności

Lata	Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych			Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu		
	Stopień niepełnosprawności			Stopień niepełnosprawności		
	Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Znaczny	Umiarkowany	Lekki
2009	1	44	97	30	72	8
2010	0	51	97	33	74	11
2011	1	52	93	29	79	12

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie

Analizując powyższe dane wynika, że osoby niepełnosprawne bezrobotne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Hrubieszowie to w przeważającej mierze osoby z orzeczonym lekkim stopniem niepełnosprawności, natomiast osoby niepełnosprawne poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu to w przeważającej ilości osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Tabela Nr 11.
Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych według rodzaju niepełnosprawności

Rodzaj niepełnosprawności	Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych			Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Upośledzenie umysłowe	2	2	4	18	20	26
Choroby psychiczne	17	22	21	2	2	5
Zaburzenia mowy, głosu, słuchu	4	2	2	1	1	1
Choroby narządu wzroku	6	11	9	3	2	4
Upośledzenie narządu ruchu	28	26	21	0	2	1
Epilepsja	3	7	10	1	1	2
Choroby układu oddechowego i krążenia	17	19	14	3	2	1
Choroby układu pokarmowego	2	0	2	0	1	1
Choroby układu moczowo-płciowego	1	1	3	0	0	0
Choroby neurologiczne	12	22	25	2	4	6
Inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne	50	36	35	80	83	73

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie

Biorąc pod uwagę powyższe dane według rodzaju niepełnosprawności w grupie osób niepełnosprawnych bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Hrubieszowie najwięcej jest osób ze schorzeniami endokrynologicznymi, metabolicznymi, zaburzeniami enzymatycznymi oraz upośledzeniem narządu ruchu, chorobami psychicznymi i chorobami neurologicznymi. Natomiast w grupie osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Hrubieszowie jako poszukujące pracy dominują osoby ze schorzeniami endokrynologicznymi, metabolicznymi, zaburzeniami enzymatycznymi i upośledzeniem umysłowym. Pozostałe rodzaje schorzeń stanowią bardzo mały odsetek w stosunku do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy.

Tabela Nr 12.
Liczba osób niepełnosprawnych zarejesrtowanych według wieku

Wiek	Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych			Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
18-24	16	14	13	14	11	9
25-34	22	25	30	61	62	55
35-44	32	30	24	18	21	35
45-54	49	47	47	10	12	13
55-59	22	28	28	6	10	4
60 – i więcej	1	4	4	1	2	4

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie

Analizując dane przedstawione w powyższej tabeli możemy stwierdzić, że w grupie osób niepełnosprawnych bezrobotnych najwięcej jest osób w przedziale wiekowym 45-54 lata, a najmniej jest osób w wieku 60 – i więcej oraz 18-24 lata. Natomiast w grupie osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy najwięcej jest osób w wieku 25-34 lata i 35-44 lata. W pozostałych grupach wiekowych jest znacząco mniej osób. Wszystkie osoby niepełnosprawne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Hrubieszowie są w wieku aktywności zawodowej.

V. Cele programu

Realizacja Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych ma za zadanie doprowadzić do podniesienia poziomu życia i rozwój integracji oraz pozytywnego postrzegania osób niepełnosprawnych wśród społeczności powiatu hrubieszowskiego w celu zapobiegania i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób dotkniętych niepełnosprawnością.

„Celem głównym programu jest zapewnienie osobom niepełnosprawnym warunków do samodzielnego i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym”.

Cel programu został oparty na podstawie celu wiodącego Nr 2 Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Hrubieszowskiego przyjętej Uchwałą Nr XXXII/278/2006 Rady Powiatu w Hrubieszowie z dnia 8 lutego 2006 roku oraz niżej wymienionych celach operacyjnych:

Cel operacyjny 1

Zwiększenie efektywności rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych

Działania:

a) informowanie pracodawców o korzyściach wynikających z zatrudniania osób niepełnosprawnych,
b) refundacja kosztów wyposażenia stanowisk pracy dla skierowanych osób niepełnosprawnych,
c) przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej dla osób niepełnosprawnych,
d) szkolenia dla osób niepełnosprawnych,
e) pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy osobom niepełnosprawnym,
f) poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa dla osób niepełnosprawnych,
g) pozyskiwanie, upowszechnianie i realizacja ofert pracy (kierowanie zarejestrowanych osób niepełnosprawnych do pracodawcy),
h) informowanie i organizacja subsydiowanych form zatrudnienia dla osób niepełnosprawnych,
i) realizacja projektów z wykorzystaniem środków krajowych i unijnych w zakresie integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych.

Cel operacyjny 2

Rozwój form wsparcia dla osób i rodzin z osobą niepełnosprawną

Działania:

a) dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych;

b) dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych;

c) dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych;

d) dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych;

e) dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych;

f) dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym;

g) dofinansowanie bieżących kosztów działania istniejących w powiecie warsztatów terapii zajęciowej;

h) realizacja projektów z wykorzystaniem środków krajowych i unijnych w zakresie integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych;

i) likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej, placówkach edukacyjnych, zakładach opieki zdrowotnej, placówkach opiekuńczych, komunikacji i transporcie zbiorowym;

j) wyrównywanie szans dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w edukacji;

k) umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w terapii środowiskowej świadczonej przez Środowiskowe Domy Samopomocy;

l) zwiększenie dostępności niepełnosprawnych do opieki medycznej;

m) udostępnianie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego;

n) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.

Cel operacyjny 3

Integracja osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym

Działania:

a) organizowanie i wspieranie imprez integracyjnych o charakterze sportowym, kulturalnym z udziałem osób niepełnoprawnych;

b) integracja dzieci i młodzieży niepełnosprawnej ze środowiskiem poprzez organizowanie kolonii letnich, prowadzenie świetlic środowiskowych itp.

Cel operacyjny 4

Zmiana nastawienia mieszkańców do osób niepełnosprawnych

Działania:

a) podnoszenie poziomu świadomości społecznej w celu zmiany negatywnych postaw wobec osób niepełnosprawnych;

b) organizowanie spotkań informacyjnych dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin oraz mieszkańców gmin;

c) zapewnienie dostępu do informacji przy pomocy ulotek, folderów, broszur.

VI. Podsumowanie

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2013-2016 stanowi kolejny dokument strategiczny, który przybliża problem osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym oraz określa na najbliższe lata konkretne działania różnych podmiotów zajmujących się problematyką wspierania osób niepełnosprawnych, które przyczynią się do poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych z terenu powiatu hrubieszowskiego.

Do skutecznej realizacji zamierzonych celów niezbędna jest współpraca władz samorządu powiatowego, gminnego, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji, działających na rzecz osób niepełnosprawnych, mogących wspierać realizację programu merytorycznie i finansowo. Wdrożenie opracowanego programu ma przede wszystkim przyczynić się do stopniowego eliminowania występujących problemów osób niepełnosprawnych zamieszkujących nasz powiat.

Zapisy zawarte w programie należy realizować w ramach kierunków poszczególnych działań oraz w zależności od posiadanych przez samorząd powiatu i samorządy gmin środków finansowych, a także środków PFRON, środków pozyskanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i innych źródeł finansowania.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2013-2016 jest dokumentem otwartym, który umożliwia wprowadzanie zmian jak i nowych działań dotyczących rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.

Harmonogram Działań do *„Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2013-2016”*, został opracowany w oparciu o zgłoszone przez realizatorów zadania przewidziane do realizacji w latach 2013-2016 i stanowi załącznik do niniejszego programu.